

УДК 140.8:17.03

ЕТИЧНІ ПРОБЛЕМИ ЕЛЛІНІСТИЧНОЇ ФІЛОСОФІЇ

Студ. І.О. Метулинська, гр. БШМК-17

Науковий керівник доц. Р.В. Множинська

Київський національний університет технологій та дизайну

Мета і завдання. Мета дослідної роботи - виявлення та аналіз етичних проблем еллінізму через призму етики і філософії; розкрити особливості пошуку першопричин і субстанції світу, основ людського життя, індивідуального спасіння людини від драматизму життя, домінування випадковості в житті та досягнення особистого щастя.

Завдання. Дослідити вчення Епікура, філософські погляди стоїків і скептиків, теорію Платона. Простежити за головними проблемами еллінізму: мораль і свобода людини, проблеми пізнання. Зрозуміти, чому мислителі періоду еллінізму основний наголос робили на вирішення проблем людської моралі, проблем поведінки особистості в суспільстві.

Об'єкт та предмет дослідження. Ідеалізм, а головне — єднання філософії (насамперед неоплатонізму) та християнських ідей, що, зрештою, трансформує античну філософію в середньовічну теологічну філософію.

Методи та засоби дослідження. При дослідженні були використані теоретичні та емпіричні методи: аналізу, спостереження, порівняння, узагальнення, а також інтерпретаційний метод: якісний аналіз отриманих результатів, який дав змогу виявити головні етичні проблеми в елліністичній філософії.

Наукова новизна та практичне значення отриманих результатів. Рецепт життєвого ідеалу Епікура відрізняється від стоїчного, скроєного для людей, втягнутих у вир політичних подій, розвиток яких передбачити неможливо. В Римі прихильником Епікура був Лукрецій Кар, поема якого «Про природу речей» донесла до нас цілісне уявлення про погляди епікурейців.

У неоплатонізмі, реалізм — течія середньовіччя — майже повністю наслідував ідеї неоплатоніків. Вони простежуються навіть у німецькій класичній філософії.

Християнство надалі внесло дві невідомі античності принципів ідеї — ідею любові як засади моральних відносин між людьми та ідею моральної рівності людей (перед Богом усі рівні незалежно від стану, нації чи статі), що відіграло принципову роль в усвідомленні людством своєї єдності. Християнство як духовний здобуток античності було передано новим народам — варварам, які зруйнували Римську імперію, і запліднило нову європейську цивілізацію.

Результати дослідження. Елліністична філософія була репрезентована такими вченнями, як епікуреїзм, скептицизм, стоїцизм. Об'єднувала їх загальна зосередженість на питаннях поведінки індивіда, досягнення ним внутрішньої незалежності від навколишнього світу і пов'язане з цим витіснення онтологічної проблематики. У цей період меншою мірою розроблялися фундаментальні філософські проблеми (онтологія та гносеологія), на передній план вийшли проблеми етики, обґрунтування людського життя, індивідуального спасіння людини від драматизму життя, домінування випадковості в житті та досягнення особистого щастя. Домінуючим філософським напрямом римського періоду став ідеалізм, а головне — відбулося єднання філософії (насамперед неоплатонізму) та християнських ідей, що, зрештою, трансформувало античну філософію в середньовічну теологічну філософію.

Епікур (341 – 270 рр.. до н.е.) і його послідовники висували інші життєві та філософські принципи, хоча в їх вченні щастя є однією з головних філософських

категорій. В основі етики Епікура лежить принцип, згідно з яким, задоволення і насолода є благо, але Епікур не має на увазі розпусту, він розуміє під насолодою, насамперед, “відсутність тілесних страждань”. Саме поняття насолоди у вченні Епікура набуло інтелектуальної витонченості, стало одним з компонентів такої насолоди, якою Епікур вважав філософію.

Ідеї стоїцизму стали досить популярні в Стародавньому Римі. Елліністично-римська філософія позначена діяльністю найбільш великих римських стоїків: Сенеки, Марка Аврелія, Епіктет. В ідеях мислителів того періоду майже зовсім втрачений інтерес до філософських проблем, що лежить за межами етики. А що стосується самої етики, то римські стоїки проголошували ідеї універсального братерства людей, поблажливості, любові до своїх ближніх і навіть до ворогів.

Засновником скептицизму є Піррон (360 – 280 рр.. До н.е.). Ідея його вчення полягала в тому, що саме філософ вважався, на думку Піррона, людиною, що прагне до досягнення щастя. Щастя полягає, перш за все, у відсутності страждань і повному спокої. Проте, на думку скептиків, жоден спосіб пізнання не можна визначити як помилковий або істинний, філософське ставлення до речей полягає в утриманні від суджень про ці речі. Достовірними є тільки наші чуттєві враження, а судження призводять лише до омани.

У неоплатонізм визнавалась ідея переселення душ (метемпсихоза), запланована Богом (першопричиною) з метою звільнення душі від матеріальної залежності. Ці ідеї неоплатонізму неабияк вплинули на становлення християнського віровчення в Римській імперії.

Мислителі періоду еллінізму основний наголос робили на вирішення проблем людської моралі, проблем поведінки особистості в суспільстві. Елліністична філософія ознаменувалася революційними для того часу ідеями про визнання за рабами їх людської гідності, деякі філософи навіть висловлювали думки про те, що раби можуть володіти вищими моральними якостями. У підсумку розвитку нових філософських поглядів на світ і на суспільство в цілому, дві старі школи, засновані Платоном і Аристотелем, поступово втратили свій авторитет, і відійшли на другий план.

Висновки. Отже, підсумовуючи, можемо констатувати, що етичні проблеми в елліністичній філософії дійсно були виявлені.

У центрі уваги першого періоду античної філософії (досократівської філософії) були філософія природи, пошук першопричин і субстанції світу (Космосу). У класичний період починається вивчення людини, подальшого розвитку набуває «лінія Демокріта» (матеріалізм), з'являється «лінія Платона» (ідеалізм), розвивається онтологія (учення про буття), теорія пізнання (гносеологія) на основі філософських категорій, які перетворюють філософію на наукове знання. У елліністичній філософії було віддзеркалено кризу полісу, яка детермінувала зміну парадигми філософського мислення. Навзамін полісній моралі (пошукам правди й справедливості) прийшли пошуки шляхів порятунку від драматизму суспільного життя й прагнення уникнути випадковості в житті людей.

Ключові слова: епікуреїзм, скептецизм, стоїцизм, неоплатонізм, досократівська філософія.